

Koulutuskuntayhtymän talouden tasapainottaminen

Yhtymähallitus 12.06.2024 § 110
195/02.02.01/2024

Valmistelija

Hallinto- ja talousjohtaja Paula Paananen

Yhtymähallitus käsitteli koulutuskuntayhtymän alkuvuoden talouskatsauksen kokouksessaan 25.4.2024. Samalla toimitettiin johtaville viranhaltijoille tehtäväksi valmistella talouden tasapainottamissuunnitelman kesäkuun yhtymähallituksen kokoukseen.

Valtioneuvosto päätti huhtikuussa 2024 julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoitteena on vakauttaa julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen ja kääntää se tämän vaalikauden jälkeen pysyvästi laskuun. Hallitus on sitoutunut pitämään julkisen talouden alijäämän tänä vuonna alle 3,5 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT).

Julkisen talouden tilannekuvan heikennyttyä hallitusohjelmassa päätetty kuuden (6) miljardin euron toimenpidekokonaisuus ei riitä varmistamaan julkisen talouden velkasuhteen vakauttamista vuoteen 2027 mennessä. Hallitus päätti siksi uudesta toimenpidekokonaisuudesta, joka vahvistaa julkista taloutta noin kolmella miljardilla eurolla vuodesta 2025 alkaen. Lisäksi hallitus on sitoutunut pitämään julkisen talouden alijäämän vuonna 2024 alle 3,5 prosentissa. Suunnitelma sisältää valtiontalouden kehyspäätöksen. Ministeriöiden pitää laatia talousarvioehdotuksensa niin, että ne noudattavat julkisen talouden suunnitelman yhteydessä tehtyjä ratkaisuja.

Osana sopeutustoimia ammatillisen koulutuksen rahoituksesta leikataan 100 miljoonaa euroa. Vähennys kohdistetaan toisen asteen ammatillisen perustutkinnon tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneisiin, ei peruskoulun päättäviin tai vailla ammatillista perustutkintoa oleviin. Lisäksi opiskelijat palautetaan opintotuen asumislisän piiriin. Tällä arvioidaan saatavan 57 miljoonan euron säästöt. Kolmantena toimenpiteenä maksuton oppimateriaali rajataan siihen vuoteen, jolloin opiskelija täyttää 18 vuotta. Tämän arvioitu säästövaikutus on 12 miljoonaa euroa.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia ollaan uudistamassa vuodesta 2026 alkaen. Uudessa rahoitusjärjestelmässä laskennallinen perusrahoitus perustuu toteutuneisiin suoritteisiin. Kuitenkin rahoitettavaa enimmäismäärää rajoitetaan oppivelvollisuuden ulkopuolella olevien osalta. Toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella määräytyvä perusrahoituksen osuus vähenee nykyisestä 70 %:sta 50 %:een. Suoritettuihin tutkintoihin ja tutkinnon osiin perustuvan rahoituksen painoarvo nousee nykyisestä 20 %:sta 30 %:iin. Työllistymisen ja jatko-opiskeluun siirtymisen painoarvo rahoitusperusteissa nousee merkittävästi nykyisestä 7 %:sta 18 %:iin. Opiskelija- ja työelämäpalautteiden painoarvo laskee nykyisestä 1,5 %:sta 1 %:iin kummankin osalta.

Vuoden 2025 rahoitusleikkaus toteutetaan vuoden 2025 varsinaisessa suorituspäätöksessä vähentämällä tavoitteellisia opiskelijavuosia määrärahavähennystä vastaavalla määrällä eli noin 8200 opiskelijavuodella. Opiskelijavuosivähennys kohdistetaan koulutuksen järjestäjille siten, että se kohdistuu toisen asteen ammatillisen

perustutkinnon tai korkeamman asteen tutkinnon suorittaneisiin. Opetushallitus ei ole vielä julkaissut koulutuksenjärjestäjille koelaskelmia, joista selviää, miten rahoitusleikkaus kohdistuu erilaisella opiskelijaprofiililla eri koulutuksenjärjestäjille. Keskimäärin leikkaus tulee olemaan 5 %:n luokkaa. Vuoden 2025 rahoitus tulee perustumaan vuoden 2023 tiedoilla laskettavaan opiskelijaprofiiliin.

Väestönkehitykseen, julkisen talouden tilaan ja työelämän muutokseen liittyvät haasteet ovat niin isot koko valtakunnan tasolla, että ne tulevat edellyttämään koko koulutusjärjestelmän kokonaisuuden tarkastelua. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ammatillista koulutusta tulee kehittää sen tehtävän ja roolin lähtökohdista eikä vain nykyisen järjestäjaverkon näkökulmasta. Muutokset toimintaympäristössä tulevat olemaan merkittäviä tulevina vuosina. Kansallisesti tulee tukea paikallisessa tasolla tehtävää koulutusmuotojen ja -asteiden välistä yhteistyötä ja tarvittaessa myös järjestäjä rakenteen kehittämistä.

Koulutuskuntayhtymän alueen väestönkehityksessä on tapahtunut viime vuosina entistä suurempia muutoksia. Vuosittain syntyvien lasten määrä on laskenut noin 700 lapsen määrään. Samanaikaisesti työikäisen väestön määrä on vähentynyt vuosittain ja ikääntyneen väestön osuus kasvanut. Näillä on vaikutusta sekä alueen koulutustarpeeseen että alueen elinkeinoelämään.

Kuntayhtymässä on jo aiemmin valmisteltu kiinteistöstrategia. Ennen kiinteistöstrategian mukaisten investointien aloittamista on välttämätöntä tehdä päätökset eri toimipisteissä toteutettavasta koulutustarjonnasta. Kiinteistöinvestointeja toteutettaessa on huomioitava alueen väestökehitys, oppivelvollisten määrän huomattava väheneminen muutaman vuoden kuluttua, nykyistä laajempi työpaikalla tapahtuvan oppimisen määrä sekä valtionosuusrahoituksen kehitys, jotta tarvittavat tilat vastaavat pitemmän aikavälin tarpeita ja rakentaminen ei vaaranna kuntayhtymän talouden tasapainoa. Lisäksi on selvitettävä kuinka paljon opetusta pystytään siirtämään alueen yritykseen. Oppilaitostilat pitää mitoittaa vähenevälle perustutkinto-opiskelijamäärälle.

Kuntayhtymässä oli vuoden 2023 lopussa 6 vähintään 65-vuotiasta työntekijää. Seuraavina vuosina 65 vuoden iän saavuttaa vuonna 2024 9, vuonna 2025 17, vuonna 2026 15 ja vuonna 2027 11 työntekijää. Tulevien vuosien eläköitymisestä suurin piirtein puolet on tukipalveluhenkilöstöön kohdistuvaa ja tämän työvoiman tarve riippuu täysin oppilaitoksen oppimisympäristöistä. Opetushenkilöstön osalta eläköityminen kohdistuu satunnaisesti eri koulutusaloille. Määräaikaista työsuhteita on pääsääntöisesti hanketoiminnassa.

Ennen talouden tasapainottamisen konkreettisia laskelmia pitää tehdä päätökset eri toimipisteissä toteutettavasta oppivelvollisten perustutkintokoulutuksesta. Tämän jälkeen on mahdollista suunnitella ja laskea näiden toimien vaikutusta henkilöstömäärään ja kiinteistöinvestointeihin. Henkilöstökulut muodostavat noin 2/3 kuntayhtymän kuluista. Kiinteistöjen osalta tarvitaan pienemmät tilat, mutta rakentamisinvestointien myötä kiinteistökustannusten määrän vähentäminen on haastavaa. Lisäksi uusien tilojen rakentamisen osalta pitää osata ennakoita tekoälyn kehittymisen tuomat mahdollisuudet opetuksen järjestämiseen uudella tavalla sekä työpaikoilla että oppilaitoksessa.

Asiantuntijana kuullaan hallinto- ja talousjohtajan lisäksi Koulutuskeskus JEDUn rehtori Tuija Huovista.

Esittelijä	Kuntayhtymän johtaja Matti Väänänen
Päätösehdotus	Yhtymähallitus käy koulutuskuntayhtymän talouden tasapainottamiseen liittyvän lähetekeskustelun.
Päätös	Yhtymähallitus kävi koulutuskuntayhtymän talouden tasapainottamiseen liittyvän lähetekeskustelun. Yhtymähallituksen jäsen Oili Kiviranta saapui klo 9.05 tämän pykälän käsittelyn aikana.